

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра криміналістики

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«Судова медицина. Судова психіатрія.»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – К «Безпека та оборона» (26 «Цивільна безпека»)

Спеціальність – К9 «Правоохоронна діяльність» (262 «Правоохоронна діяльність»)

Спеціалізація – «Правоохоронна діяльність»

Статус навчальної дисципліни – вибіркова

Рік набору – 2025

Харків – 2022

Силабус «Судова медицина. Судова психіатрія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань К «Безпека та оборона» (26 «Цивільна безпека») спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність» (262 «Правоохоронна діяльність») спеціалізації «Правоохоронна діяльність» / уклад.: В. М. Шевчук, Г. А. Білецька. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 23 с.

Розробники:

ШЕВЧУК Віктор Михайлович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри криміналістики.

БІЛЕЦЬКА Ганна Андріївна, кандидатка медичних наук, доцентка, доцентка кафедри криміналістики.

Затверджено на засіданні кафедри криміналістики
(протокол № 8 від 16.06.2022 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри криміналістики
(протокол № 10 від 07 червня 2023 р.)

Завідувач кафедри – Шепітько Валерій Юрійович, доктор юридичних наук, професор

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри криміналістики
(протокол № 15 від 4 червня 2024 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри криміналістики
(протокол № 12 від 18 червня 2025 р.)

Завідувач кафедри – Шевчук Віктор Михайлович, доктор юридичних наук, професор

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Судова медицина. Судова психіатрія
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова
Викладач	Білецька Ганна Андріївна, доцентка кафедри криміналістики, доцентка, к.мед.н.
Контактний телефон	(057) 704-11-28; (057) 704-93-37
E-mail	g.a.biletska@nlu.edu.ua
Консультації	Відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн-консультації	Платформа Zoom: ідентифікатор 252 935 8226, код доступу UXLZ7m.

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна висвітлює питання організації судово-медичних експертиз, діагностику причин смерті, що настала від дії різних факторів, проведення судово-медичної експертизи тілесних ушкоджень, статевих станів живих осіб та їх правову оцінку, сучасні дані щодо експертизи речових доказів.

Розглядаються питання, що пов'язані з правовими засадами призначення та проведення різних видів судово-психіатричної експертизи, визначаються підстави та коло питань, що вона вирішує по відношенню до потерпілих, злочинців, свідків, учасників цивільного процесу. Аналізуються заходи медичного характеру щодо психічних хворих, що скоїли суспільно небезпечне діяння. Висвітлюються основні клінічні прояви психічних розладів, що надходять до медичного критерію неосудності та надається їх судово-психіатрична оцінка.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – набуття здобувачами вищої освіти сучасних знань про нормативно-правові основи призначення та проведення судово-медичної та судово-психіатричної експертизи в Україні, оволодіння загальними теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для вірного та своєчасного призначення експертних досліджень по вивченню певних об'єктів, правильного формулювання питань до них, грамотного тлумачення висновків експерта.

Завдання:

- комплексний розгляд теоретичних основ судової медицини та психіатрії;
- формування у здобувачів знань обов'язкових випадків і порядку призначення судово-медичної експертизи трупа, живих осіб, речових доказів біологічного походження та матеріалів кримінальних проваджень, судових та цивільних справ, що містять медичну інформацію;
- навчання бакалаврів правильному формулюванню питань, які повинна вирішити судово-медична експертиза у конкретному випадку;
- ознайомлення з організацією і методикою проведення судово-медичних експертиз трупа, живих осіб, речових доказів та матеріалів кримінальних проваджень та цивільних справ, що містять медичну інформацію;
- надбання знань з судової психіатрії, що мають значення в кримінальному та цивільному процесах для захисту суспільства від небезпечних дій психічно хворих і для захисту прав осіб з психічними розладами;
- розвиток навичок і умінь об'єктивно оцінювати висновки судово-медичної та судово-психіатричної експертиз з використанням отриманих даних в подальшій практичній діяльності.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Кримінальне право», «Кримінальний процес».

Кореквізити: «Криміналістика», «Кримінологія».

Постреквізити: «Теорія та практика кваліфікації кримінальних правопорушень».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має демонструвати такі результати навчання:

РН НД-1. Демонструвати розуміння предмета і завдань судової медицини.

РН НД-2. Характеризувати обов'язкові випадки задля призначення судово-медичної експертизи живої людини, трупа, речових доказів та медичної документації.

РН НД-3. Виявляти та аналізувати ймовірні й абсолютні ознаки настання смерті.

РН НД-4. Характеризувати різні види травматизму та механічних ушкоджень.

РН НД-5. Демонструвати знання формування та видових ознак різних видів механічної асфіксії.

РН НД-6. Демонструвати здатність визначати ознаки впливу факторів зовнішнього середовища на тілі людини.

РН НД-7. Інтерпретувати знання при визначенні тяжкості тілесних ушкоджень.

РН НД-8. Характеризувати вплив на організм людини корозійних та резорбтивних токсичних речовин.

РН НД-9. Демонструвати здатність описувати труп на місці події при різних видах насильницької смерті.

РН НД-10. Демонструвати знання підстав задля призначення різних видів судово-психіатричної експертизи потерпілих, злочинців, свідків, учасників цивільного процесу та документів, що надаються до її виробництва.

РН НД -11. Демонструвати знання і розуміння основних клінічних проявів хвороб, що належать до медичного критерію неосудності.

РН НД-12. Демонструвати здатність визначати заходи медичного характеру щодо психічно хворих, що скоїли соціально небезпечний вчинок.

Види навчальних занять та самостійна робота

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1.	Предмет та завдання судової медицини. Процесуальні й організаційні засади судово-медичної експертизи (СМЕ).	Предмет та завдання судової медицини. Процесуальні й організаційні засади судово-медичної експертизи (СМЕ).	4
2.	Смерть та трупні явища	Смерть та трупні явища.	4
3.	Дітовбивство (неонатоцид).	Дітовбивство (неонатоцид).	4
4.	Механічні ушкодження. Травматизм та його види.	Механічні ушкодження. Травматизм та його види.	4
5.	Ушкодження від дії вогнепальної зброї.	Ушкодження від дії вогнепальної зброї.	4
6.	Розлад здоров'я та смерть від кисневого голодування (асфіксія).	Розлад здоров'я та смерть від кисневого голодування (асфіксія).	4
7.		Вплив факторів зовнішнього середовища на організм людини.	4
8.	Експертиза живих осіб.	Експертиза живих осіб.	6
9.	Судово-медична експертиза речових	Судово-медична експертиза речових	4

	доказів біологічного походження та медичної документації.	доказів біологічного походження та медичної документації.	
10.	Судово-медичне встановлення отруєння.	Судово-медичне встановлення отруєння.	4
11.		Гостре алкогольне отруєння.	4
12.	Особливості огляду трупа на місці події при різних злочинах.	Особливості огляду трупа на місці події при різних злочинах.	4
13.	Предмет та завдання судової психіатрії. Правові положення про організаційні форми судово-психіатричної експертизи. Будова нервової системи. Вища нервова діяльність.		4
14.	Медичний критерій неосудності. Загальні поняття про захворювання у сучасній психіатрії, що мають хронічний перебіг. Заходи медичного характеру щодо психічно хворих, що вчинили суспільно небезпечне діяння	Медичний критерій неосудності. Загальні поняття про захворювання у сучасній психіатрії, що мають хронічний перебіг. Заходи медичного характеру щодо психічно хворих, що вчинили суспільно небезпечне діяння	6
15.	Короткочасні психічні розлади – виключні стани в психіатрії.	Короткочасні психічні розлади – виключні стани в психіатрії.	4
16.	Недоумство. Судинні захворювання головного мозку. Інші хворобливі стани.	Недоумство. Судинні захворювання головного мозку. Інші хворобливі стани.	6
17.	Алкоголізм та різні види наркоманій.	Алкоголізм та різні види наркоманій.	4
18.	Інфекційні захворювання головного мозку.	Інфекційні захворювання головного мозку.	6
19.	Черепно-мозкові травми та їх наслідки.	Черепно-мозкові травми та їх наслідки.	6
20.	Симуляція психічних	Симуляція психічних	4

	розладів.	розладів.	
--	-----------	-----------	--

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувачів здійснюється у таких формах:

- опрацювання конспектів лекцій;
- підготовка до практичних занять;
- виконання практичних завдань;
- підготовка індивідуальних робіт (реферат, стаття, тези тощо);
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах наукових праць і турнірах;
- підготовка до всіх видів поточних контрольних випробувань (колоквіумів, виконання тестових завдань тощо);
- самотестування;
- підготовка до диференційованого заліку та ін.

Завдання й методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Навчально-методичному посібнику для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Судова медицина. Судова психіатрія.» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань К «Безпека та оборона» (26 «Цивільна безпека») спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність» (262 «Правоохоронна діяльність») спеціалізації «Правоохоронна діяльність».

Види індивідуальних робіт, вимоги до виконання та критерії їх оцінювання закріплені у Положенні про види та критерії оцінювання індивідуальних робіт здобувачів вищої освіти кафедри криміналістики.

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

Конституція України : Закон України від 28 червня 1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text> (дата звернення: 10.09.2025)

Закон України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану»: Закон України від 01 лип. 2010 р. № 2398-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 37–38. – Ст. 437. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17> (дата звернення: 10.09.2025).

Закон України «Про судову експертизу»: Закон України від 24 черв. 1994 р. № 403/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 36. – Ст. 468. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 10.09.2025).

Про Національну поліцію : Закон України від 2.07.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>

Інструкція про проведення судово-медичної експертизи, затверджена наказом МОЗ України №6 від 17 січня 1995 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95/print1469257411797240>

Порядок проведення судово-психіатричної експертизи : затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.05.2018 № 865. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18#Text>.

Правила проведення судово-медичних експертиз (обстежень) з приводу статевих станів в бюро судово-медичної експертизи, затверджені наказом МОЗ України N 6 від 17січня 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0253-95#Text>

Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>

Про затвердження нормативно-правових документів з окремих питань щодо застосування примусових заходів медичного характеру до осіб, які страждають на психічні розлади: Наказ МОЗ України N 397 від 08 жовтня 2001 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0215-02>

Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 р. № 7. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98/page?text>

Про затвердження Положення про Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин : Наказ М-ва внутр. справ України від 29.08.2022 № 535 : станом на 13 черв. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0998-22#Text> (дата звернення: 30.09.2025).

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання психіатричної допомоги : Закон України від 14.11.2017 № 2205-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2205-19#Text> (дата звернення: 30.07.2025).

Література

Основна література

1. Білецька Г.А. Судова медицина та судова психіатрія: підручник. Харків: Право. 2018. 376 с.: іл.
2. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 20 : Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / редкол.: В. Ю. Шепітько (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2018. 952 с.
3. Генетичний фінгерпринтинг: вилучення та дослідження слідів біологічного походження. Практичний порадник/Харківський НДЕКЦ МВС; С. І. Перлін, С. О. Шевцов, В. В. Іонова. Харків, 2019. 64 с.

4. Завальнюк А. Х. Судова медицина: Курс лекцій. Тернопіль: Укрмедкнига, 2014. 648 с.
5. Клименко Н. І. Судова експертологія: курс лекцій : навч. посіб. для студентів юридичних спец. вищих навчальних закладів. Київ : Ін Юре, 2007. 528 с.
6. Коваленко А. В. Криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні: монографія. Київ: Алерта, 2024. 558 с.
7. Криміналістика: підручник у 2-х т. Т. 1. / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 456 с.
8. Криміналістика: підручник у 2-х т. Т. 2 / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 328 с.
9. Криміналістика: підручник / [В. М. Шевчук, В. А. Журавель, В. Ю. Шепітько та ін.]; за ред. В. М. Шевчука; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2024. 1008 с.
10. Криміналістичне дослідження ДНК: технології та можливості: навчальний посібник / Р. Л. Степанюк та ін. Харків: ФОП Панов А. М., 2019. 144 с.
11. Левенець І. В. Судова психіатрія. Навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 328 с.
12. Лісовий А. С., Голубович Л. Л. Судова медицина: Підручник. К.: Атіка, 2008. 483 с.
13. Ляш А. О., Соколова О. В., Халмурадов Б. Д. Судова медицина: навчальний посібник. Київ, 2007. 276 с.
14. Мішалов В.Д., Хохолєва Т. В., Бачинський В. Т., Войченко В. В., Кривда Г. Ф., Костенко Є. Я. (за загальною редакцією Мішалова В. Д.). Судова медицина. Підручник. Київ. 2018. 575 с.
15. Процесуальний довідник судового експерта / [укл. Седнев В.В., Коструб А.М., Зайцев В.М., Антонюк П.Є.]. К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2015. 30 с.

16. Процесуальні, організаційні та етичні основи судово-медичної експертизи в Україні: навчально-методичний посібник / М. В. Банчук, В. В. Войченко, Г. А. Зарицький, О. Ю. Петрошак. К., 2015. 243 с.
17. Психіатрія і наркологія : підручник. В. Л. Гавенко, В. С. Бітенський, В. А. Абрамов та ін.; за ред. В. Л.Гавенка, В. С. Бітенського. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: ВСВ «Медицина». 2015. 512 с.
18. Сергєєва Д. Б. Судові експертизи у кримінальному провадженні: навч. посіб. Київ: Алерта, 2025. 262 с.
19. Судова медицина та психіатрія: навч. посіб. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків. 2019. 184 с.
20. Судова медицина та судово-медичні експертизи: навч. Посібник. І. М. Григус, В. О. Самороков, В. І.Цимбалюк, О. В. Цимбалюк. Львів: Новий світ-2000. 2018. 208 с.
21. Судова медицина. Медичне законодавство: у 2 книгах. Книга 1. Судова медицина: підручник (ВНЗ IV р. а.). Б.В. Михайличенко, В.А. Шевчук, С.С. Бондар та ін.; за ред. Б.В. Михайличенка. 5-е вид. 2018. 448 с.
22. Судова медицина: підручник. За заг. ред. О. І. Герасименка. 3-тє вид., перероб. та допов. Київ: КНТ. 2016. 630 с.
23. Судова медицина / За ред. Москаленка В. Ф., Михайличенка Б. В. К., Вид-во «Медицина», 2011. 448 с.
24. Судова стоматологія: підручник для магістрів, лікарів-практиків, судмедекспертів / Б. В. Михайличенко, А. М. Біляков, В. В. Франчук. К., 2024. 263 с.
25. Експертизи у судовій практиці / За заг. ред. В. Г. Гончаренка. К.: Юрінком Інтер, 2004. 388 с.
26. Ергард Н. М. Судова медицина: конспект лекцій. Київ: УкрДГРІ, 2023. 119 с.
27. Шерстюк В.М. Судово-експертна діяльність (організаційно-правові та морально-психологічні засади): монографія. Сімферополь: ООО «ДІАЙПГ», 2008. 196 с.

28. Щербаковський М. Г., Проценко А. В. Експертизи в судовому провадженні: монографія. Харків: Право, 2024. 280 с.
29. Mykhailychenko B.V. Forensic Medicine: textbook / B.V. Mykhailychenko, A.M. Biliakov, I.G. Savka; edited by B.V. Mykhailychenko. 3rd edition. Kyiv: AUS Medicine Publishing, 2022. 224 p.
30. The basics of criminalistics: practical manual / Anna Myrovska, Artem Samodin, Tetiana Tsymbaliuk and other; under the general editorship of Anna Myrovska. Kyiv: Osvita Ukrainy, 2021. 148 p.
31. Textbook of Criminalistics. Vol. 1: General Theory / ed.: H. Malevski, V. Shepitko. Kharkiv: Apostil, 2016. 474 p.
32. Textbook of Criminalistics. Vol II: Criminalistic Technique and Tactics / edited by Hendryk Malevski, Valery Shepitko. Vilnius, Kharkiv: Pravo Publishing Hause LLC, 2023. 840 p.

Додаткова література

1. Бокаріус Микола Миколайович – видатний судовий медик і криміналіст : До 125-річчя від дня народження : життєопис і біобібліогр. покажч. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. криміналістики; [ред. кол.: А.П. Гетьман (голов. ред.) та ін. уклад.: В. М. Шевчук, О. В. Дунаєв, О. Л. Мусієнко, В. В. Брагінська]. Харків: Право, 2024. 160 с. (Серія «Харків. наук. криміналіст. шк.»). URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/20359>
2. Воробйова Н. О. Правове регулювання психіатричної допомоги: Навчальний посібник для вузів. Київ: Юстініан, 2010. 208 с.
3. Експертизи у кримінальному провадженні: наук.-практ. посіб. / М. С. Туркот, Н. В. Нестор, А. В. Столітній та ін. Київ: Норма права, 2020. 308 с.
4. Експертизи у судовій практиці: наук.-практ. посіб. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка. 2-ге вид. перероб. і доп. Київ: Юрінком Інтер, 2010, 400 с.
5. Криміналістика і судова медицина в умовах сучасних викликів та глобальних загроз: зб. матеріалів міжнар. наук. практ. конф. присвяч. 125-річчю від дня народження проф. М. М. Бокаріуса та 85-річчя кафедри криміналістики

Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, м. Харків, 12 лист. 2024 р. / [редкол.: А. П. Гетьман, В. М. Шевчук, Є. Є. Демидова] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. криміналістики. Харків : Право, 2024. 348 с.

6. Мішалов В. Д., Козлов С. В., Войченко В. В., Хижняк В. В., Петрошак О. Ю., В'юн В. В., Моргун А. О. Оцінка ушкоджень як доказів неналежного поводження і катувань у відповідності до «Стамбульського протоколу», «Стамбульської конвенції» і «Римського статуту». Навчальний посібник. Вінниця: ТВОРИ, 2025. 200 с.

7. Недоступ М. Ф. Судова медицина. Луганськ: РВВ ЛАВС, 2004. 68 с.

8. Несен О. О., Нагайник Т. Г., Чуприна О. В. та ін. Судова медицина: мультимедійний підручник. НАВС. Київ, 2018. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/sudova_medutsyna/index.html

9. Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування: монографія, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ: Ліра. 2015. 430 с.

10. Первомайский В. Б. Невменяемость. Киев: Б. и., 2000. 320 с.

11. Пономаренко Г. О. Судова медицина. Харків: Харків юридичний, 2009. 252 с.

12. Спіріна І. Д. Судова-психіатрична експертиза: Навч. посібник. Дніпропетровськ, 2000. 145 с.

13. Судова експертологія: курс лекцій для слухачів магістратури юридичних вузів / Тертишник В. М., Варава В. В., Сачко О. В. / За заг. ред. д. ю. н., професора В. М. Тертишника. Дніпро: ЛІРА, 2021. 208 с.

14. Судовий експерт: складові професійної компетентності: практичний посібник / МВС України; Експертна служба; Харківський НДЕКЦ [автори: Шевцов С. О., Рукавіцина Г. О., Островерхов Д. О.]. Вид. 2-ге перероб. Харків, 2021. 48 с.

15. Судові експертизи в процесуальному праві України: навч. посіб. / за заг. ред. О. Г. Рувіна. Київ: Ліра-К, 2021. 276 с.

16. Судова медицина та судово-медичні експертизи: навч. посіб. / Львів: Новий Світ-2000, 2014. 208 с.
17. Судова медицина (у схемах, таблицях і рисунках) навч. посіб. / за заг. ред.: А. С. Лісовий, П. Л. Голубович. Київ: Атіка, 2007. 412 с.
18. Судова медицина. Медичне законодавство: підруч. для студентів вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації: у 2 кн. / за ред.: В. Ф. Москаленко, Б. В. Михайличенко. Київ: Медицина, 2011. Кн.: Судова медицина. 496 с.
19. Судова медицина та психіатрія: навч. посібник / [Кікінчук В. В., Лозова С. М., Гусєва В. О. та ін.]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2019. 184 с.
20. Судова психіатрія: термінологічний словник-довідник / уклад.: А. М. Бачериков, Є. М. Білецький, З. М. Хоміцька. Харків: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2007. 216 с.
21. Тагаев Н. Н. Судебная медицина: учеб. для слушателей вузов МВД Украины. Харьков: Факт, 2003. 1253 с.
22. Тищенко О. В. Судова медицина та психіатрія: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : Центр учбової літератури. 2017. 211 с.
23. Тищенко О. Кримінальне провадження за участю осіб, які страждають на психічні розлади: *монографія*. Харків : Право, 2024. 688 с
24. Христов О.Л. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Судова медицина та психіатрія». ДДУВС. 2016.
25. Цільмак О.М. Судово-психіатрична експертиза: навчальний посібник. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович. 2014. 104 с.
26. Шевчук В. М. Криміналістика: традиції, новації, перспективи: добірка наук. пр. Харків: Право, 2020. 1280 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2020/Kriminalistika_Shevchuk_2020.pdf
27. Шепітько В., Шепітько М. Кримінальне право, криміналістика та судові науки: енциклопедія. Харків: Право. 2021. 508 с.

28. Developments of criminalistics theory and future of forensic expertology: liber amicorum profesoriui Egidijui Vidmantui Kurapkai. Collective monograpfy / Malewski H., Matulienė S., Shepitko V., Shepitko M., Shevchuk V. and others. Vilnius, Lithuanian association of criminalists, Mykolas Romeris University, 2022. 608 p. URL: https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/18633/Kriminalistika_2022-2-154-170.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Інтернет-ресурси:

Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>

Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України . URL: <http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний веб-портал Верховного Суду . URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/

Офіційний веб-портал Конституційного Суду України . URL: <https://ccu.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України . URL: <https://minjust.gov.ua/>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри криміналістики. URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=79:kafedra-kriminalistiki&Itemid=151

НЕІК

Навчальний електронний інформаційний комплекс «Судова медицина та судова психіатрія». URL: <https://neik.nlu.edu.ua/moodle/grade/report/grader/index.php?id=537>

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні завдань; якісно виконувати письмові й практичні завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені з поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язкова вимога - дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної доброчесності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/kodeks_akademichnoi%CC%88_dobrochesnosti-1.pdf

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекцій). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Судова медицина. Судова психіатрія.» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни *на практичних заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове чи експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, розробка кейсів, захист реферату за ініціативи здобувача й ін. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки здобувача вищої

освіти до вивчення поточного матеріалу. У ході практичного заняття здобувач може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів, виконання тестових завдань тощо.

Впродовж семестру здобувачі виконують самостійну роботу, в тому числі, у формі підготовки *індивідуальної роботи*. Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу – 10 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є *диференційований залік*. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю й індивідуальної роботи, за якої здобувач може отримати залік, становить 60 балів.

<i>Поточний контроль</i>				<i>Індивідуальна робота здобувачів</i>	<i>Підсумкова оцінка знань (диференційований залік)</i>
<i>Модуль № 1</i>		<i>Модуль № 2</i>			
<i>п/з</i>	<i>колоквиум</i>	<i>п/з</i>	<i>тестове завдання</i>		
<i>max 50</i>	<i>max 10</i>	<i>max 20</i>	<i>max 10</i>	<i>max 10</i>	<i>max 100</i>

Критерії оцінювання (диференційований залік)

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.

практичному занятті	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	8	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	6	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість несуттєвих помилок.
	4	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість суттєвих помилок.
	2	Прогалини в знаннях, здобувач слабо володіє матеріалом.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Тестове завдання	Max 10	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	8-9	Результати опрацювання матеріалу високі, але є незначна кількість несуттєвих помилок.
	6-7	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	4-5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	2-3	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0-1	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.

Оцінка індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти: Наукова доповідь	Мах 10	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно, повно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Ґрунтовно вивчена сучасна вітчизняна та зарубіжна наукова література нормативні джерела, практика органів охорони правопорядку, судово-експертна практика, офіційна статистика. Наведені посилання на використані джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота правильно структурована, має вступ (обґрунтування актуальності дослідження, постановка його мети та завдання), повно висвітлено стан наукової розробленості проблеми, наведено узагальнення наукової літератури та інших джерел. Окрім викладення матеріалу робота містить власний авторський підхід до вирішення розглядуваної проблеми та висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.
	8	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав основні сучасні вітчизняні та зарубіжні наукові літературні джерела, законодавство, релевантну правозастосовну практику. В роботі наведені посилання на використані інформаційні джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота добре структурована, має обґрунтування актуальності дослідження; висвітлюється загальний стан наукової розробленості

		проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить аргументовані авторські висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.
	6	Послідовно та грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав незначну кількість сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових літературних джерел, законодавство, правозастосовну практику. В роботі наведені посилання на використані джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота структурована, має обґрунтування актуальності дослідження, висвітлюється стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить окремі авторські висновки.
	4	Робота недостатньо структурована, не має послідовності та логічності викладення матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела. Представлена робота не повністю відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася. Обрана тема є актуальною, але відсутній авторський підхід при дослідженні більшості питань.
	2	Робота недостатньо структурована, не має змістовної логічності у викладенні матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела. Представлена робота не в повній мірі відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня,

		виконана неакуратно, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася; відсутні авторські висновки.
	Min 0	Представлена робота не відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня; містить ознаки академічної недоброчесності.
Реферат	Max 10	Питання плану реферату висвітлені повно. Проаналізовані представлені в навчальній та науковій літературі погляди щодо предмета дослідження; на основі їх порівняльної оцінки висловлене особисте ставлення автора до кожного з них, а також надана власна оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення таких проблемних питань, які стосуються теми, та (або) висловлені авторські пропозиції. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	7	Переважна більшість питань плану реферату висвітлена повно та точно. Одне з питань розкрито недостатньо повно або при його висвітленні допущена суттєва помилка. Проаналізовані основні літературні джерела, рекомендовані кафедрою при написанні роботи на відповідну тему. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	3	Питання плану теми висвітлені поверхово. При написанні реферату використана незначна кількість монографічних та нормативних джерел із числа рекомендованих кафедрою. При розкритті питань плану допущені грубі помилки.

	Min 0	Тема реферату не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).
--	-------	--

**Шкала підсумкового педагогічного контролю
(диференційований залік)**

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національ ною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	Зарахован о	90–100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80–89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75–79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70–74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60–69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	Не зарахован о	35–59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34